

vydání pro
Windows 8

Jiří Lapáček

NOTEBOOK PRO SENIORY

První kroky s notebookem a jak ho ovládat
Používání aplikací, Internetu a e-mailu
Prohlížení fotografií a videí, poslech hudby
Řešení problémů a návody pro každou situaci

computer
press

Jiří Lapáček

Notebook pro seniory

Vydání pro Windows 8

**Computer Press
Brno
2014**

Notebook pro seniory

Vydání pro Windows 8

Jiří Lapáček

Obálka: Martin Sodomka

Odpovědný redaktor: Roman Bureš

Technický redaktor: Jiří Matoušek

Objednávky knih:

www.albatrosmedia.cz

eshop@albatrosmedia.cz

bezplatná linka 800 555 513

ISBN 978-80-251-3827-4

Vydalo nakladatelství Computer Press v Brně roku 2014 ve společnosti Albatros Media a. s. se sídlem Na Pankráci 30, Praha 4. Číslo publikace 18 335.

© Albatros Media a. s., 2014. Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být kopírována a rozmnožována za účelem rozšiřování v jakékoli formě či jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu vydavatele.

1. vydání

ALBATROS MEDIA a.s.

Obsah

Seznamte se	7
Co je notebook a jak se liší od běžného PC?	7
K čemu všemu může být notebook užitečný?	9
Zapínáme notebook	10
Orientujeme se v rozvržení klávesnice	11
Pracujeme s myší i bez myši	14
Odlišnosti Windows 8, které byste měli znát	15
Vypínáme notebook	16
Co všechno můžete k notebooku připojit?	17
Co dělat, když něco nefunguje	19
Základy práce ve Windows 8	21
Dotykové ovládání	21
Dotyková gesta	22
Důležitá dotyková gesta pro začátek	23
Tipy pro ovládání polohovacím zařízením	24
Notebook, touchpad a myš	24
Ovládání Windows 8 pomocí polohovacího zařízení	27
Důležité klávesové zkratky	27
Pravý svislý panel	30
Prostředí Windows na míru	33
Přidávání dalších jazykových prostředí	34
Zařazení nové klávesnice	37
Nastavení výchozího jazyka pro zobrazení ve Windows	39
Nastavení výchozí klávesnice	39
Přepínání mezi klávesnicemi	40
Upravte si prostředí pro co nejjednodušší ovládání	40
Zvětšení výřezu obrazovky pomocí lupy	41
Psaní z klávesnice na obrazovce	43
Jak používat nástroj Předčítání	46
Jak nástroj Předčítání spustíte a ukončíte	46
Nastavení nástroje Předčítání	47
Používání nástroje Předčítání	48
Upravte si notebook pro zřetelnější zobrazení	49
Zkuste si funkci Vysoký kontrast	50
Zvýrazněte si určité části ovladačů	52
Máte problém s „čitelností“ monitoru?	53

Obsah

Máte problém s čitelností písma na ovladačích?	55
Problém viditelnosti ukazatele myši	57
Nastavení pro leváky	58
Další nastavení myši nebo touchpadu	59
Aplikace ve Windows a jejich ovládání	61
Co jsou moderní a co klasické aplikace	61
Spouštíme a ukončujeme aplikace	63
Spouštění moderních aplikací	63
Rozšíření plochy prostředí Metro	64
Spouštění klasických aplikací	65
Učíme se ovládat aplikace	65
Nakupujeme moderní aplikace pro Windows 8	67
Máte s některou aplikací problémy?	69
K čemu je levý svislý panel	70
Základy práce s okny	70
Český pravopis a jeho záludnosti	75
Napájení ze sítě i z akumulátoru	78
Jak úspěšně šetřit energií	79
Povězme si více o napájecích schématech	83
Úprava schématu napájení	88
Měníme nastavení tlačítek notebooku	89
Opatrnosti nikdy nezbývá	90
Centrum nastavení mobilních zařízení	91
Disky, soubory a složky bez obav a bezpečně	92
Orientaci v celém počítači umožňuje Průzkumník	92
Průzkumník ve Windows 8	93
Novinky Průzkumníka souborů ve Windows 8	95
Interpretace obsahu okna Průzkumníka	98
Pojmy soubor, složka a disk – nebojte se jich	101
Paměťová média a jejich dostupnost	104
Vybíráme soubory a složky	105
Ukažme si vše na příkladu	106
Zakládáme a pojmenováváme složky	108
Kopírujeme a přesouváme soubory a složky	111
Jaký je rozdíl mezi kopírováním a přesunem?	113
Mažeme soubory a složky	114
Zachraňujeme vymazané soubory a složky	115
Odvolávám, co jsem slíbil...	116
Vyhledáváme v počítači	116

Píšeme a počítáme	119
Obecné pokyny pro vytváření textů	119
Užitečné pomůcky	121
Poznámkový bloček pro rychlé poznámky	122
Snímání částí obrazovky pomocí nástroje Výstřižky	124
Píšeme a ukládáme texty	126
Aplikace Poznámkový blok	126
Aplikace WordPad	131
Počítáme a kalkulujeme	135
„Kupecká“ kalkulačka	136
Další možnosti aplikace Kalkulačka	138
Internet – brána do světa informací	140
Máte k dispozici připojení k Internetu?	140
Připojení kabelem i bezdrátové	141
Není něco v pořádku?	142
Načítáme a prohlížíme internetové stránky	143
Prohlížeč Internet Explorer	144
Načítání a zobrazení webových stránek	144
Usnadňeme si práci	146
Načítání dalších stránek	148
Ze stránky na stránku a zpět	149
Usnadněte si práci ukládáním adres a historie procházení	150
Složka Historie	150
Oblíbené položky	151
Hledáme na Internetu	153
Rozcestníky do světa Internetu	153
Potřebujete vyhledat konkrétní informaci?	154
Vyhledávačů je celá spousta	156
Jak načíst několik stránek současně?	156
Stahujeme z Internetu	157
Stažení a instalace programů	158
Komunikace elektronickou poštou	163
Vítá vás elektronický poštovní úřad	163
Založíme si poštovní účet	164
Vytváříme a přijímáme poštovní zásilky	167
Přihlášení k poště	167
Okno pro práci s poštou	168
Vytvoření a odeslání zásilky	170
Odpovídání a postoupení	171

Přílohy zásilek	171
Údržba poštovních složek	172
Viry jsou nebezpečné nejen pro lidi	174
Co jsou to viry a jak se jim bránit?	174
Znalosti, opatrnost a prevence	174
Antivirový program a virová databáze	175
Kde najdete informace o virech?	176
Prevence proti počítačovým virům	177
Jak najít a zlikvidovat virus	179
Windows Defender – před čím vás ochrání a jak	180
Aktualizace virové databáze	181
Vyzkoušejte si Defender – zkontrolujte ihned počítač	183
Jak na soubory v karanténě	185
Nastavení Windows Defenderu	186
Filtr Smart Screen	188
Různé další nekalé praktiky a jak proti nim postupovat	189
Špionáž ve vašem počítači	189
Phishing – rybaření na Internetu	190
Nenechte se nachytat na hoax	190
Spam – pojem čím dál tím frekventovanější	192
Hrajeme si, prohlížíme si a posloucháme	194
Hry pro chvíle oddechu	194
Windows Media Player	197
Nastavení aplikace pro prohlížení či přehrávání	199
Ukládáme a prohlížíme si fotografie	202
Stažení fotografií z fotoaparátu	202
Prohlížení fotografií	205
Posloucháme hudbu	206
Přehrávání skladeb z disku CD	207
Kopírování skladeb z CD na počítač	207
Vypálení skladeb na disk CD	209
Promítáme si filmy	212
Problém s přehráváním filmů z DVD	212
Přehrávání uložených videosouborů	214
Nastavení aplikace, ve které budou filmy přehrávány	214
Sledujte rozhlasové i televizní programy na počítači	217
Rozhlas na počítači	217
Televizní vysílání	217

Seznamte se

Důležité: Tato publikace je sice zaměřena na práci s notebookem, nicméně většina informací zde uvedených se může hodit i uživatelům stolních počítačů.

Co je notebook a jak se liší od běžného PC?

Slovo *notebook* [noutbuk] je, jak jistě uhodnete, slovo anglické. Znamená v překladu *poznámkový blok*. Na rozdíl od jazykových puristů z konce 19. století si dnes nikdo s jazykovou čistotou starosti nedělá, proto dosud nemáme – a asi mít už ani nebudeme – k označení notebook odpovídající český ekvivalent. Nanejvýš se zmůžeme na slangové označení „noťas“.

Poznámka: Dnes se již nepoužívá kdysi poměrně oblíbené označení *laptop* – to bylo opět převzato z angličtiny a znamenalo doslova „na klíně“ – mělo označovat počítač, s kterým lze pracovat na klíně.

Z obou označení vyplývá, že se bude jednat o malý počítač. Přirovnávat klasické stolní PC k poznámkovému bloku nebo se ho snažit provozovat na klíně by bylo... no, přinejmenším pošetilé.

První a zásadní odlišností notebooku od stolního počítače je, že základní fyzická sestava notebooku je v jednom kusu, který připomíná ze všeho nejvíce menší aktovku či kufřík. Notebook je tedy koncipován jako počítač přenosný, který sám v sobě obsahuje vše potřebné. Stačí ho položit před sebe na stůl, zapnout a můžete pracovat. Ano, notebook nějaké to kilo váží a ke své práci potřebuje samozřejmě elektřinu – ale zkuste s sebou někde tahat stolní počítač.

Jak takový notebook vypadá a z čeho se skládá? Na pohled je to tedy menší kufřík. Když jej otevřete:

- V horní části (víku) je displej; zobrazovací jednotka počítače, ekvivalent monitoru klasického PC. Ve víku také bývají vestavěny reproduktory a mnohdy i malá kamera, která uživateli umožňuje komunikovat i obrazem a dělat na svého kolegu „na druhé straně drátu“ různé „ksichtíky“.
- Dolní část otevřeného notebooku nese klávesnici. Ta je sice podobná běžné klávesnici PC, ale rozvržení kláves muselo být přizpůsobeno tvaru notebooku. Je tedy malinko odlišná, ale dá se na to rychle zvyknout.
- Součástí klávesnice je také zařízení, které vás zbavuje nutnosti mít s sebou vždy a všude myš. Je to taková ta ploška pod mezerníkem, které se říká *touchpad*. Místo pohybu myši zde pohybujete prstem po plošce touchpadu a dvě tlačítka jako na myši jsou tu také.
- Pod klávesnicí je veškerá elektronika dělající počítač počítačem. Je tam umístěn i pevný disk, dále jednotka přenosného paměťového média – to byly dříve diskety, teď tam najdete „vypalovačku“ CD/DVD. Dnes již bývá obvyklé, že tu je k dispozici i rozhraní WiFi, pomocí něhož notebook můžete připojit bezdrátově k sítím, tedy i Internetu a rozhraní Bluetooth pro bezdrátovou komunikaci mezi zařízeními (třeba notebooku s myši).
- Na bocích kolem dokola jsou různé zásuvky rozhraní umožňujících připojení příslušenství. Najdete mezi nimi především několik USB konektorů (pomocí nich připojíte třeba externí klávesnici, myš, fotoaparát a jiné příslušenství), dále tu bývá možnost připojení vnějšího monitoru, vstupy a výstupy audio- a videosignálu a v neposlední řadě tu musí být možnost připojit počítač k síti.
- Častou součástí notebooku bývají i čtečky karet. Nejedná se o rozhraní pro hráče mariáše, ale je to malá šachtička, do které zasunete třeba paměťovou kartu z fotoaparátu, ta se vám přihlásí jako další disk a můžete pak snadno stahovat snímky bez nutnosti připojování celého fotoaparátu.

- V neposlední řadě je do tělesa notebooku začleněn akumulátor; samozřejmě výměnným způsobem. Nabíječka, která zároveň funguje jako síťový zdroj proudu, je situována samostatně.

Tohle všechno najdete v tom jediném malém kufříku. Součástí notebooku není z klasické sestavy PC snad jen tiskárna.

K čemu všemu může být notebook užitečný?

Důležité: Tohle by se dalo shrnout do jediné věty – notebook umožňuje prakticky všechno, co umí klasické stolní PC.

Ačkoliv notebook patří mezi počítače, opravdu nemá v zásadě s počítáním jako takovým nic moc společného. Dnes lze asi s největší přiléhavostí napsat, že počítač – tedy i notebook – je vlastně „stroj na informace“. Na jejich vytváření, šíření, příjem i zpracování. Pod pojmem informace si ale nepředstavujte okénko, kde vám řeknou, kdy jede vlak. Použijeme měřítko trochu širší a budeme do pytle označeného visačkou „informace“ házet nejružnější texty, obrázky, zvuk i video. Však to informace jsou – váš dopis, zpravodajství z Internetu, vaše obrázky z dovolené, film z promoce, televizní přenos, oblíbené písničky i rozhlasový pořad. A s tím vším váš notebook umí pracovat.

Když to shrneme, může vám notebook být novinami, knihou, albem fotografií, televizorem, rozhlasovým přijímačem, domácím kinem, hudební síní – ale samozřejmě tu získáte i aktuální informace v klasickém slova smyslu – třeba právě to, kdy vám jede vlak.

Poznámka: Koneckonců i rukopis této knihy vznikl na notebooku, včetně obrázků.

Miniaturizace a vzájemná integrace došly dnes již tak daleko, že nejsou žádnou zvláštností mobilní telefony obsahující v sobě nejen fotoaparát, ale i zcela miniaturizovaný počítač. Je otázka, kam až tohle všechno povede a zda je to vždy pro lidstvo opravdu přínosem.

Není již žádnou zvláštností, že místo družně se bavících lidí uvidíte skupinu zamklých jedinců, „klofajících“ cosi do svých malinkých počítačů. Přenositelnost notebooků mohou využívat – či spíše zneužívat – i „závisláci“, co bez svých počítačových her nemohou být již ani den. A tak, jako leckde jinde, můžeme konstatovat: „Dobrý sluha, ale zlý pán.“

Zapínáme notebook

Pokud spouštíte notebook někde doma nebo obecně v blízkosti běžné elektrické sítě, bude nejlepší jej spustit s připojeným síťovým napájecím zdrojem. Ten je samozřejmým příslušenstvím každého notebooku, protože funguje nejen jako napájecí zdroj, ale zároveň i jako nabíječka akumulátoru.

Předpokládáme, že v notebooku je již vložen akumulátor. Vezměte tedy síťový zdroj a napájecí kablík zasuněte do zdířky na přístroji. Systém jednoznačně pasujících zásuvek a zástrček nedovolí, abyste zdroj připojili někam, kam nemáte. Pak zasuněte síťovou šňůru od zdroje do zásuvky. Poprvé nebo v novém prostředí bude dobré se ujistit, že napětí v rozvodné síti opravdu odpovídá tomu, co síťový zdroj očekává. To ale spíše na cestách – u nás je celostátní normou dané napětí 230 V a frekvence 50 Hz.

Otevřete víko notebooku a poohlédněte se po vypínači. Ten může být umístěn na různých místech – třeba v levém vzdálenějším rohu klávesnice. Poznáte ho obvykle podle kruhového symbolu s čárkou směřující nahoru.

Jakmile vypínač stisknete, začne notebook ožívat. Rozsvítí se různá kontrolní světla – jejich přesný význam najdete v návodu dodaném s notebookem, ale můžete jej odhadnout i podle prosvícených symbolů. Důležitá kontrolka bývá přímo součástí vypínače (nebo je v těsném sousedství). Její svit může být to jediné, co napovídá, že notebook je zapnutý a že „žije“ – to tehdy, když se aktivuje některý z úsporných režimů a počítač celý či jen jeho displej „spí“.

Mezitím se na původně černém monitoru začínají objevovat příznaky ožívajícího operačního systému. Ty by měly vypadat pokaždé stejně, pokud je vše v pořádku. Výjimkou by měly být jen chvíle, kdy se instalují aktualizace Windows stažené při minulém „sezení“ a vyžadující restart počítače. V tom případě jste informováni o průběhu procesu aktualizace – a rozhodně v tu chvíli nezkoušejte počítač vypnout.

Těsně před tím, než bude notebook připraven k práci, se může objevit dotaz na jméno uživatele, pod kterým se chcete přihlásit. To jen tehdy, je-li vytvořeno více uživatelských profilů. Další dotaz pak zřejmě bude na přístupové heslo. Všimněte si, jak se heslo do vstupního řádku vypisuje – jen prostřednictvím skrytých znaků interpretovaných jako hvězdičky – to aby vám ho někdo přes rameno z obrazovky nevyčetl.

Pak již nic nebrání, abyste se dostali ke svému uživatelskému rozhraní operačního systému Windows. To záleží na verzi Windows, kterou používáte. My se zde budeme zabývat momentálně nejnovějšími Windows 8.

Orientujeme se v rozvržení klávesnice

Podívejte se na klávesnici svého notebooku. Přece jen se trochu od klávesnice klasického PC liší, ale ani zde se nezapře, že jejím předkem byl psací stroj. Alespoň co se rozložení kláves s písmenky týče. Ale vyskytují se tu klávesy, které na psacím stroji nenajdete, nebo zde budete marně hledat některé klávesy obvyklé u klasického PC. Uvedme si teď jen stručný přehled pro první seznámení; konkrétní význam některých kláves poznáte v průběhu seznamování s počítačem.

Tip: Pokud by vám klávesnice notebooku způsobovala problémy, lze k počítači připojit klasickou klávesnici a psát na ní. Stačí – podobně jako u myši – zasunout konektor klávesnice do volného USB rozhraní a můžete psát.

Kapitola 1 – Seznamte se

Klasická klávesnice stolního počítače se obvykle skládá ze čtyř skupin kláves.

- **Alfanumerické klávesy** „psacího stroje“. Slouží pro zápis textu a specifikaci parametrů ovládacích příkazů a povelů, které je třeba vypisovat.
- **Kurzorové klávesy**. Pomocí nich se dá ovládat textový kurzor při psaní dokumentů a ukazatel výběru při zpracování seznamů, případně mají specifický význam u jiných aplikací. Důležitá je klávesa **Delete**; ta se používá pro mazání.
- Skupina **numerických kláves** kombinovaných s kurzorovými klávesami. Ta je kombinovaná s kurzorovými klávesami, takže většina klápek má dva významy. Jejich přepínačem je klávesa Num Lock v levém horním rohu skupiny. Pomocí ní se přepíná numerický význam kláves (kontrolka Num Lock svítí) na kurzorový (kontrolka nesvítí) a naopak.
- Tak zvané **funkční klávesy** (klíče) **F1** až **F12**. Funkční klíče mají v různých programech různé významy a slouží pro ovládání speciálních funkcí – a to jak samostatně, tak v kombinacích s klávesami **Num Lock** v levém horním rohu skupiny. Pomocí ní se přepíná **Shift**, **Ctrl** a **Alt**.

Tak, a toto rozdělení u notebooku neplatí. Na jeho klávesnici jsou všechny klávesy hezky pohromadě, vždyť prostoru je málo. A navíc – různé přístroje mají různé rozložení kláves. Nemějte strach, základ je vždy stejný a po chvíli si zvyknete, ale nedá se zcela jednoznačně tvrdit, že ta a ta klávesa je tam a tam.

Tip: Jedno je ale téměř jisté – stiskem klávesy **F1** pravděpodobně vždy vyvoláte nápovědný systém k aktuálnímu programu nebo samotným Windows.

Proberme si význam některých kláves, kde to lze trochu zobecnit.

- Klávesa **Esc** zcela vlevo nahoře – to je taková malá „zpátečka“. Třeba když omylem zobrazíte nějaký dialog či ovládací prvek, stiskem této klávesy ho zase zrušíte.

- Pokud potřebujete zapsat některé písmeno jako velké, podržte „přesmykač“ – klávesu **⇧ Shift** (pravou nebo levou, to je jedno).
- Pokud chcete psát znaky s diakritikou, které nejsou na klávesnici, stiskněte napřed klávesu vpravo nahoře, vedle klávesy **← Backspace**. Bez Shiftu je to čárka, se Shiftem háček. Pak stiskněte znakovou klávesu (se Shiftem pro velké písmeno) – a znak s diakritikou je na světě.
- K čemu jsou dobré klávesy **Ctrl** a **Alt**? Ty klávesy nemají samy o sobě obvykle žádný smysl. Používají se jako součást takzvaných klávesových zkratk (povelů), které poznáte dále.
- Za zmínku stojí ještě „zákeřná klávesa“ **Caps Lock**. Ta vám prohodí velká písmena za malá – a pokud si toho nevšimnete, máte o zábavu postaráno.
- Jedna důležitá klávesa je na notebooku obvykle vlevo dole. Je na ní napsáno Fn a slouží jako „přesmykač“, pokud chcete z některých kláves „vylákat“ jejich druhý význam – to se netýká malých a velkých písmen, ale kláves s funkčním významem, jako je PrintScreen a podobně.
- Klávesa s obrázkem „okénka“ – obvykle hned vedle klávesy **Fn** – se obvykle nazývá Win nebo Windows. Její význam je podobně jako u kláves **Alt** a **Ctrl** čistě ovládací, jak uvidíte hned v další kapitole.
- Podobná klávesa s „obrázkem“ bývá umístěna symetricky podle mezerníku ke klávese **Windows**. Obvykle se označuje jako *Application* (aplikace, aplikační) a zajišťuje otevření místní příkazové nabídky (existuje-li).

Tip: Jak se vyhnout nechtěnému stisku klávesy **Caps Lock**? Řešení je prosté – podepřete ji sirkou. To myslím vážně; sám toto praktikuji už řadu let.

Důležité: Často se budete setkávat s pojmem *klávesová zkratka*. To je kombinace kláves sloužící k rychlému spuštění nějaké činnosti, kterou byste museli jinak spouštět složitějším způsobem, například pomocí příkazových nabídek. Zadáva

se tak, že stisknete a podržíte jednu nebo více speciálních kláves (**Alt**, **Ctrl**, **⇧ Shift**) a k nim přidáte jednu klávesu výkonnou – obvykle písmeno, číslici nebo některou z funkčních kláves (**F1** až **F12**). Klávesovou zkratku zapisovanou **Ctrl** + **⇧ Shift** + **F12** tedy zadáte tak, že podržíte stisknuté klávesy **Ctrl** a **⇧ Shift** a k nim pak stisknete klávesu **F12** (otevře dialog **Tisk** ve Wordu, Excelu a dalších aplikacích Microsoft Office).

Pracujeme s myší i bez myši

Bylo – nebylo... Za onoho času, kdy světu ještě nevládly Windows, bývaly první PC počítače vybaveny operačním systémem MS-DOS. Tedy – nejen jím, ale tenhle byl asi nejznámější. Jejda, ten by se vám nelíbil. V něm neexistovalo žádné grafické rozhraní, ale příkazy a povely jste museli zapisovat do příkazového řádku přímo z klávesnice. Tak například když jste napsali

```
copy c:/texty/leden_1986/navod.txt a:/zaloha/navod.txt
```

znamenal to: „Zkopíruj soubor navod.txt z disku c:, složky /texty a podsložky /leden:1986 na disketu a: pod stejným názvem do složky /zaloha“. A tak se to dělalo všechno. K obsluze počítače posloužila jen klávesnice, k těm prvním se myši vlastně ani nedodávaly.

Pak přišly „berličky“ v podobě pseudografických rozhraní, jako byl Norton Commander, kde jste již alespoň viděli graficky ztvárněnou podobu složek a viděli opravdu přesně, odkud s čím pracujete. Ovládalo se to ještě klávesnicí – ale již také přicházela ke slovu myš.

Teprve pak přišlo čistě grafické rozhraní – první Windows spatřily světlo světa. A s nimi i takzvaný grafický kurzor, dnes nazývaný ukazatel. Ten na obrazovce ukazoval jako prst na to, s čím budete v dané chvíli pracovat – a ovládal se myší a jejími tlačítky. Myš se tak stala prvním polohovacím zařízením ve světě PC.

S nástupem přenosných počítačů vzniklo dilema: myš přece nejde do notebooku zintegrovat a muset ji nosit někde vedle by bylo proti filozofii těchto počítačů. Byly proto činěny pokusy do konstrukce notebooku začlenit něco, co by myš nahradilo. Prvním byl tzv. *trackball*. Šlo jednoduše o kuličku umístěnou v klávesnici – dole pod

mezerníkem. Kuličkou se pohybovalo prsty, takže to celé fungovalo jako „myš vzhůru nohama“ – i s příslušnými tlačítky.

V současné době se spíše používá zařízení zvané *touchpad*. Je to jakoby mezistupeň k ovládání dotykovými gesty přímo na obrazovce. Ukazatelem posunujete pohybem prstů po speciální malé ploše, která rovněž obsahuje levé a pravé tlačítko, jako myš.

Tip: Pokud se s touchpadem příliš nekomarádíte, mám pro vás dobrou zprávu. Vezměte běžnou myš vybavenou konektorem pro USB rozhraní, připojte ji k notebooku – a máte vystaráno. Na cesty pak buď vozte myš s sebou, nebo se smířte, že to s touchpadem na chvíli přece jen vydržíte.

Odlišnosti Windows 8, které byste měli znát

Windows 8 jsou operačním systémem, který si vzal za cíl vypadat trochu jinak, než na co byli uživatelé starších verzí zvyklí. Naposledy byl takový skok snad od verzí 3 k verzi 95. Tentokrát je ale výsledný dojem poněkud rozpačitější a spousta uživatelů si není jista, zda se jedná o změnu vítanou.

Odlišnosti budeme brát samozřejmě jen z vnějšího, uživatelského pohledu. Největší rozdíl zaznamenáte hned poté, co se Windows objeví na obrazovce vašeho notebooku. Je to již samo uživatelské rozhraní, které vypadá úplně jinak než dříve. Začalo se mu říkat *Metro*, ale prý se mu teď má říkat *Modern UI*; když dovolíte, zůstal bych u toho *Metra* – ono to UI příliš vypadá jako citoslovce žalostného kvílení, co člověka napadne, když to poprvé uvidí.

To rozhraní *Metro* je určitě moc prima pro takové ty malinkaté počítače, nepříliš větší než mobilní telefon, které jsou určeny především pro „konzumaci informací“ a které ovládáte doteky prstů rovnou na displeji – je poměrně zřetelné a přehledné. Ale upřímně řečeno, na počítači určeném pro běžnou práci – kde se třeba něco píše, zpracovávají data a vytvářejí informace – se *Metro* moc nehodí.

Z hlediska aplikací, tedy spouštěných programů, je Metro určeno hlavně pro práci s tzv. moderními aplikacemi určenými výhradně pro Windows 8. Ty aplikace pokrývají základní oblasti nasazení spíše komerčního rázu, alespoň v základní podobě Windows 8.

A nyní mám pro vás jednu dobrou zprávu. Bylo už na čase, že? Jedna z aplikací, která je standardně řazena do prostředí Metro, je Pracovní plocha. Pokud tuto aplikaci spustíte, ocitne se ve známém prostředí Plochy Windows, jak jste ji zřejmě znali dříve. Na ní lze pracovat se všemi staršími aplikacemi (kterým se tu říká pro odlišení *klasické aplikace*) známým způsobem.

Tip: Důvtipní uživatelé netoužící po tom, aby se jim na počítači prostředí Metro zobrazovalo prioritně, vytvořili celou řadu aplikací, které toto prostředí z Windows 8 opticky eliminují. Pokud chcete, můžete takovou aplikaci snadno najít na Internetu.

Důležité: V polovině října 2013 byla uvolněna verze Windows 8.1. Ta se pokouší odstranit některé prvky prostředí, které uživatelům verze 8 nejvíce vadily a byly terčem jejich kritiky.

Vypínáme notebook

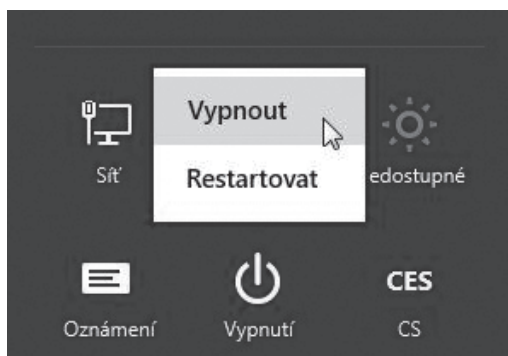
Snad vás napadne, že není o čem mluvit. Je to jako u stolní lampy – stejným vypínačem, jako jste ji zapnuli, ji také vypnete. Ale vypnout počítač prostě tak, že přerušíte přívod proudu, by byla jedna z nejhorších chyb, jaké byste mohli udělat. Počítač je třeba vypnout určitým definovaným způsobem, aby se vše ukončilo tak, jak je zapotřebí.

Tlačítko, kterým jste notebook zapínali, může být různě nastaveno. Může mít očekávanou funkci a počítač vypne. Často se ale nastavuje tak, aby aktivovalo tzv. režim spánku (stejně jako třeba zavření víka notebooku). Počítač v režimu spánku stále spotřebovává proud, i když nesrovnatelně méně než počítač v plném provozu. Po určitém čase ale zákonitě dojde k vybití baterie, což by bylo poměrně nepříjemné.

Co všechno můžete k notebooku připojit?

Proto se dá doporučit při ukončení práce vyžádat úplné vypnutí počítače:

1. Zavřete všechny otevřené aplikace (pokud tak neučiníte, obvykle se zobrazí upozornění s výzvou, abyste nezapomněli data uložit).
2. Otevřete pravý svislý panel (nastavte ukazatel myši do pravého horního rohu obrazovky) a v něm klepněte na tlačítko **Nastavení**.

Vypnutí notebooku

3. Klepněte na odkaz **Vypnutí** a v následně zobrazené nabídce zvolte možnost **Vypnout**.

Co všechno můžete k notebooku připojit?

Důležité: Všechny zásuvky a odpovídající zástrčky jsou navrženy tak, abyste nemohli nikam zapojit to, co tam nepatří, a způsobit tak nečekaný malér.

Notebook je sestaven tak, aby se s ním dalo pracovat samostatně, bez jakéhokoliv příslušenství. Prostě někam přijít, položit ho na stůl (klidně i na stolek ve vlaku), otevřít víko, spustit a pracovat. Když se na takový notebook ale podíváte kolem dokola z boku, uvidíte celkem dost všelijakých zásuvek, které napovídají, že k počítači je možné ledacos připojit navíc.

Jak se připojuje k notebooku síťový zdroj, který je zároveň nabíječkou, to již víte. Co lze připojit dalšího? V připojování přídavných zařízení jsou dnes počítače velice vstřícné. Co bylo vyvinuto univerzální USB rozhraní a Windows podporují metodu *Plug and Play*, lze

bez velké nadsázky říci, že když něco k počítači připojíte, tak s tím můžete obvykle také hned pracovat.

Poznámka: Označení *Plug and Play* znamená v překladu „připoj a hraj“. Jeto počítačová technologie umožňující jednodušší rozpoznávání a konfigurace hardwaru. Umožňuje operačním systémům správně zjistit, jaký hardware je v počítači, a nastavit vše potřebné k tomu, aby mohl být správně používán.

Co můžete k notebooku připojit? Není toho málo:

- Není problémem k notebooku připojit pomocí USB (*Universal Serial Bus*) rozhraní klasickou klávesnicí i myš, pokud vám nevyhovuje práce s tabletem a nelíbí se vám klávesnice notebooku.
- Přes toto rozhraní lze připojit také třeba fotoaparát či nějakou „flash paměť“ (klíčenku).
- Rozhraní USB je dnes zcela postačující pro připojení tiskárny; není nutné přemýšlet o připojení přes port LPT či COM, jako dříve.
- Pokud je třeba, lze přes USB připojit také externí modem či faxmodem.
- Přes rozhraní USB lze k notebooku připojovat externí paměťová média – pevné disky, optické disky a podobně.
- USB rozhraní umožní připojit i jiná zařízení pro tyto účely připravená, jako je třeba gramofon, přehrávač MP3 či videokamera.
- V neposlední řadě nebudou zkráceni ani příznivci počítačových her – pomocí USB mohou připojit k notebooku pákový ovladač pro hry (joystick) či speciální herní příslušenství.
- Existují i doplňky k USB, které využívají možnost napájení zařízení do příkonu asi tak 2,5 W při napětí 5 V – různé lampičky, větráčky a podobně. Tyto spotřebiče ale lze spíše považovat za žertovné než seriózní.
- Pokud nemáte vestavěnou webovou kameru již přímo v notebooku, můžete si ji pořídit jako samostatné příslušenství a pak ji – opět pomocí USB rozhraní – připojit, kdy budete chtít

a potřebovat. Existují dokonce i kamerové systémy dostupné po Internetu přes IP adresu, které vám hlídají byt, pozemek nebo nějaké prostory; můžete se k nim kdykoliv napojit odkudkoliv a podívat se, zda je vše v pořádku.

Poznámka: K jednomu USB rozhraní lze připojit až 127 zařízení. Zásuvky USB jsou rovnocenné a je úplně jedno, do které co zapojíte.

Zvláštní zásuvka bývá na notebooku vyhrazena připojení externího monitoru. Ten využijete tehdy, když se vám zdá monitor notebooku příliš malý. Ale co může být velmi užitečné – je tu možnost používat oba monitory (jak interní na notebooku, tak externí, připojený kabelem) souběžně a na jednom třeba mít otevřený textový editor a psát o něčem, co běží na monitoru druhém.

Pokud nevyužíváte (nebo nemůžete využít) bezdrátové síťové připojení, určitě na notebooku najdete zásuvku pro připojení síťového kabelu.

Lepší notebooky mívají HDMI zásuvku pro připojení kamery, plazmové či LCD televize atd., a také rozhraní eSATA pro připojení externích jednotek pevného disku – přes něj lze dosáhnout několika-násobně vyšší přenosové rychlosti než USB.

Co dělat, když něco nefunguje

I to se stává. „Včera“ jste ještě normálně pracovali a „dnes“ nic nefunguje. Obrazovka se halí v temnotu, nikde ani nezasvitne žádná kontrolka. Nebo jen tu a tam něco problikne. Mnoho toho sami dělat nemůžete. A k tomu málu, co udělat lze, budete potřebovat jen ruce. Zapomeňte na šroubováky, páčidla, kladiva, otvíráky na konzervy a jiné odborné nástroje. Neautorizovaný zásah do jakéhokoliv spotřebiče způsobí obvykle více škody než užitku a také tím zanikne právo na záruku, pokud v ní spotřebič dosud je.

- Spousta zdánlivě nevysvětlitelných problémů může být zaviněna špatným elektrickým kontaktem. Pokud něco nefunguje, zkontrolujte, zda jsou všechny šňůry na svých místech a nejsou povysunuty ze svých zdířek.

Kapitola 1 – Seznamte se

- Pokud zapínáte notebook bez síťového zdroje, může být vybitá baterie. Zkuste notebook připojit přes napájecí zdroj (nabíječku) k elektrické síti.
- Snad tato rada působí trochu dětinsky, ale opravdu je v zásuvce proud? Některé prodlužovací šňůry mají vypínač, a ten když se omylem vypne, dějí se – či spíše nedějí – záhadné věci.
- Pokud je napájení na první pohled v pořádku a některé kontrolky na notebooku svítí, je možné, že notebook spí tak sladce, že se ho nedaří probudit. Zkuste podržet tlačítko, kterým notebook spouštíváte, několik vteřin stisknuté (kontrolky pak zhasnou). Chvilku počkejte a zkuste notebook normálně spustit.
- Pokud se žádné pokusy o spuštění nedaří, bude lépe vyhledat odbornou pomoc, zvláště když je výrobek dosud v záruce.
- Někdy na první pohled nejde také spustit některá součást připojeného příslušenství; například externí pevný disk. Někdy stačí o chvíli déle počkat, dokud si ho notebook „neosahá“, jindy pomůže kablík vyjmout a znovu zasunout do zdířky. Některé fotoaparáty se musí po připojení zapnout, jiné ne a u některých je potřeba na jejich displeji povolit připojení k PC.

A na konec kapitoly si uvedme jednu dobře míněnou radu. I když k tomu notebook svým tvarem a hmotností vyloženě svádí, není příliš rozumné jej používat třeba v posteli. Je to sice pohodlné, to je fakt, ale když se tělo přístroje zaboří do lůžkovin, může se tím zcela znemožnit chlazení. Počítač se rychle přehřeje a vážně poškodí. Nezapomeňte, že ani notebook není zcela otřesu vzdorný a že nemůže pracovat při velmi nízkých nebo velmi vysokých teplotách – podívejte se do návodu.

Základy práce ve Windows 8

Důležité: Každý počítač a tedy samozřejmě i váš notebook, ožívuje komplex různých programů, které mu předávají vaše požadavky a tlumočí jeho odpovědi. Jedná se o *operační systém*.

Tato publikace předpokládá, že budete pracovat pod momentálně nejnovějším operačním systémem Windows 8 – ale nemusí to být podmínkou. Předchozí operační systém se jmenoval Windows 7, ten před ním Windows Vista a jistě se brzy dočkáme systému následujícího. Kámen úrazu je v tom, že ovládání Windows 8 se podstatně liší od předchozích verzí Windows. Pro ty, kdo již pracovali třeba ve Windows Vista či Windows 7 a zvykli si na určitý styl práce, mám dobrou zprávu – i ve Windows 8 je možné pracovat podobně; řekneme si, jak na to.

Poznámka: Operační systém Windows 8 byl v průběhu psaní této knihy inovován na verzi 8.1. V textu ale budeme pro jednoduchost i nadále používat označení „8“.

Dotykové ovládání

Tvrdí se, že základní prostředí Windows 8 se ovládá nejhůře myší, lépe klávesnicí a ještě lépe dotyky, pro které je koncipováno. Dotykové ovládání ale nemá k dispozici zdaleka každý, takže klasický způsob ovládání klávesnicí a polohovacím zařízením – touchpadem či myší – bude užitečné zvládnout tak jako tak.

Dotykové ovládání je založené hlavně na klepání prsty, horizontálním tažení z levého a pravého okraje a na tažení od spodního okraje.

Windows 8 lze samozřejmě ovládat stejným způsobem jako předchozí verze Windows a existuje velké množství klávesových zkratk, které výrazně zrychlí práci i v dotykovém Metru.

Dotyková gesta

Ovládání pomocí dotykové klávesnice umožňují pohyby a dotyky prstů i celé ruky, jimž se říká dotyková gesta. Nejprve si definujeme jednotlivá gesta a podívejme se, jaké úkony lze při tomto novém způsobu ovládání uplatnit.

- **Klepnutím** se rozumí jednoduché klepnutí prstem. Otevře to, na co klepnete; má tedy podobný efekt jako klepnutí myši nebo klepnutí na touchpad.
- **Stisknutím a podržením** se rozumí přiložení prstu a několikavteřinové podržení. Zobrazí doplňující informace o položce; otevře kontextovou nabídku týkající se okamžité situace – má tedy podobný efekt jako klepnutí pravým tlačítkem myši či touchpadu.
- **Posun tažením prstem** posouvá obsah určité položky na obrazovce. Má na položku podobný efekt jako otáčení kolečkem myši.
- **Uspořádání tažením** prstem se aplikuje stiskem a přetažením položky v opačném směru, než byste v ní posouvali zobrazení. Uvolněním prstu se pozice položky zafixuje v nové poloze. Má podobný efekt jako přetažení myši.
- **Potáhnutí od kraje** znamená potáhnutí prstem od kraje obrazovky směrem dovnitř. Následující odezva je závislá na tom, od jakého okraje jste potáhli.
- **Potáhnutí od pravého okraje** otevře panel s ovládacími tlačítky pro různá nastavení (Hledání, Sdílení, Start, Zařízení a Nastavení).
- **Potáhnutí od levého okraje** může mít několik významů:
 - Vyvolá spuštěné aplikace.

- ❑ Přichytí aplikace. Potáhněte prstem směrem od levého okraje a přetáhněte aplikaci tak, aby se zobrazil oddělovač, a potom přesuňte aplikaci na požadované místo. Posunutím oddělovače prstem upravte velikost aplikace.
- ❑ Zobrazí naposledy spuštěné aplikace. Potáhněte prstem směrem od levého okraje, aniž byste prst zvedli, a potom posuňte aplikaci zpět k levému okraji.
- ❑ Ukončí aplikace. Potáhněte aplikaci prstem ze seznamu, aniž byste prst zvedli, a potom ji přetáhněte k dolnímu okraji obrazovky.
- **Potáhnutí od horního** nebo **dolního okraje**:
 - ❑ Zobrazí příkazy, například **Nový** a **Aktualizovat**.
 - ❑ Ukončí aplikace. Potáhněte prstem shora dolů, aniž byste prst zvedli, a potom přetáhněte aplikaci k dolnímu okraji obrazovky.
- **Stažení** nebo **roztažení** prstů znamená, že se dotknete obrazovky nebo položky dvěma či více prsty a potom prsty posunete buď k sobě (stažení), nebo od sebe (roztažení). Tento povel se používá při požadavku na vizuální přiblížení či oddálení pohledu, zejména u obrázků nebo map (změna měřítko).
- ❑ Dva a více prstů jsou třeba i na **otočení** – prsty přiložíte na příslušné místo a pootočte rukou. Důsledkem je otočení položky ve směru otáčení rukou; samozřejmě jen pokud to položka umožňuje.

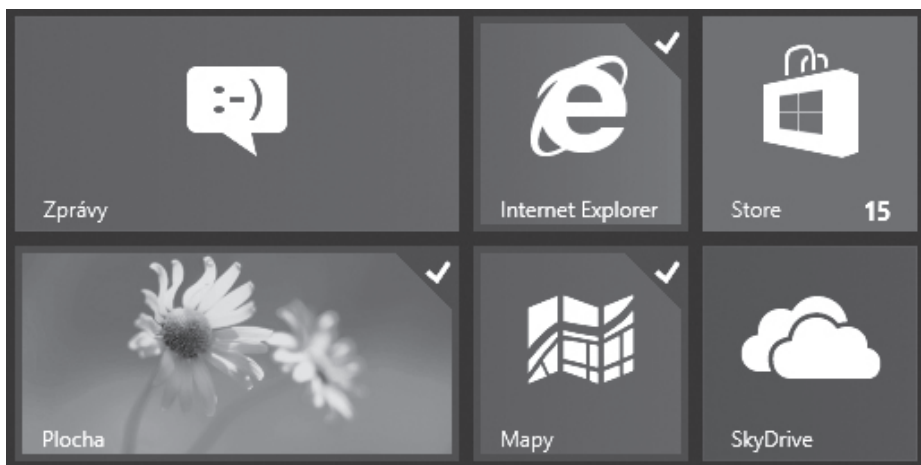
Důležitá dotyková gesta pro začátek

Pro ovládání rozhraní Windows 8 pro úplné začátečníky neuškodí si zapamatovat několik nejdůležitějších dotykových gest:

- Tažením z pravého okraje se zobrazí pravý postranní panel.
- Tažením z levého okraje můžete na levém postranním panelu procházet historií spuštěných programů rozhraní Metro.
- Z klasické Plochy se tažením z levého okraje vrátíte k naposledy spuštěné aplikaci Metra.

Kapitola 2 – Základy práce ve Windows 8

- V prostředí Metro se tažením z dolního okraje otevře kontextová nabídka ovládacích tlačítek aplikace.
- Tažení z horního okraje (táhlým s přidržením) se rozdělí monitor. Při rychlém tažení se i zde zobrazí kontextová nabídka aplikace (v prostředí Metro).
- Tažením k hornímu nebo dolnímu okraji dlaždice se označí příslušná dlaždice aplikace.
- Tažením k hornímu nebo dolnímu okraji dlaždice s přidržením přesunete dlaždici na ploše prostředí Metro.

Dlaždice v prostředí Metro a jejich označení zaškrtnutím

Tipy pro ovládání polohovacím zařízením

Notebook, touchpad a myš

V této kapitole se zmíníme o tzv. polohovacích zařízeních, tedy vstupních zařízeních pro posun a ovládání ukazatele na monitoru. Jde zde o to, jak posunovat po obrazovce ukazatel, jemuž se říká kurzor,

a jak pomocí něho na něco „ukázat“ a jak to spustit či s tím provést zamýšlenou akci.

Vstupní zařízení, které umožňuje pohybovat kurzorem po obrazovce notebooku, je tzv. touchpad. Je to ploška velká do 50 cm², umístěná obvykle pod mezerníkem, umožňující snímat pohyb prstu a tak pohybovat kurzorem po obrazovce podle jeho pohybů. Dokáže také interpretovat klepnutí prstem a mívá tlačítka – levé a pravé, jejichž funkce jsou analogické tlačítkům myši.

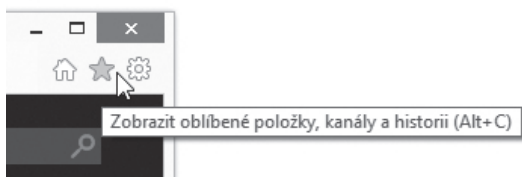
Kdo již dříve pracoval s počítači klasického typu, zřejmě si zvykl na práci s myší. Myš nebývá standardní součástí notebooku, lze ji však k notebooku snadno připojit – obvykle stačí zasunout její konektor do volného USB rozhraní a notebook zařídí sám vše potřebné. Obsluha touchpadem je zachována i při připojení myši (lze je vzájemně kombinovat), ale i v případě, že ji na cestách nemáte k dispozici. V dalším textu se budeme věnovat spíše ovládání myši, které je však ovládání pomocí touchpadu velmi podobné.

Myš zřejmě dobře znáte; neuškodí ale si zopakovat pár faktů. Tak především – myš má *levé* a *pravé tlačítko*. Uprostřed mezi nimi bývá *kolečko*, kterým lze otáčet, ale které lze také stisknout jako takzvané *prostřední tlačítko*. I touchpad má dvojici tlačítek, ale střední kolečko na něm nenajdete.

Zkuste zahýbat myší (případně pohnout prstem po touchpadu) a pozorujte monitor notebooku (budeme předpokládat, že jste jej před chvílí spustili, a obraz na monitoru je tak ve výchozím stavu). Vidíte, jak se po ploše obrazovky pohybuje ta bílá šipka? Říká se jí kurzor nebo také ukazatel. Její pohyb odpovídá pohybu myši nebo prstu po touchpadu – kterým směrem myší či prstem pohnete, tam popojede i šipka.

Různé programy používají pro různé příležitosti různé tvary kurzoru. S nimi se seznámíte, až si tyto programy spustíte. Někdy se za okamžik po nastavení kurzoru nad určité místo samo od sebe objeví okénko s drobným textem; tomu se říká bublinová (kontextová) nápověda. Přináší vám stručnou informaci, co se stane, když příslušný ovládací prvek aktivujete.

Tu šipku – ukazatel neboli kurzor – si můžete představit jako váš prodloužený prst. Na něco jím ukazujete – a to „něco“ určité prostřednictvím pohybu myši nebo prstu. A to „něco“ jím můžete ovládat. Zde je třeba rozlišovat *klepnutí*, *poklepání* a *klepnutí pravým tlačítkem*.

Kurzor ve tvaru šipky nad tlačítkem se zobrazí s kontextovou nápovědou

1. Při požadavku „*klepněte na něco*“ – posuňte kurzor na to *něco* na obrazovce a stiskněte a uvolněte levé tlačítko myši nebo na touchpadu. *Klepnutí* budete nejčastěji používat k výběru položky nebo k spuštění nějakého povelu z pásu karet.
2. Při požadavku „*poklepejte na něco*“ – opět nastavte kurzor myši nad to *něco* a dvakrát rychle po sobě stiskněte levé tlačítko nebo poklepejte prstem dvakrát rychle po sobě na touchpad. *Poklepání* budete nejčastěji používat ke spuštění programů či otevírání složek.
3. Třetím často užívaným úkonem je *klepnutí pravým tlačítkem*. Je to jednoduché – nastavte kurzor nad nějakou položku a jednou stiskněte pravé tlačítko. Tímto způsobem se obvykle zobrazí seznam možných činností s položkou (kontextová neboli plovoucí nabídka). Klepnutí pravým tlačítkem s výhodou využijete, když si nejste jisti, co lze s nějakou položkou dělat.
4. *Otáčení kolečkem myši* později využijete k posunu různých textů a načtených internetových stránek v oknech aplikací.
5. Co se stane, *klepnete-li na kolečko* jako na třetí tlačítko, to záleží na konkrétním programu. Na Ploše Windows se třeba nestane nic, ve Wordu se umožní plynulý posun obsahu okna bez otáčení kolečkem ... atd.

Poznámka: Existují i jiné tvary kurzoru než bílá šipka – s těmi se seznámíte během výkladu.

Ovládání Windows 8 pomocí polohovacího zařízení

Nyní se podívejme na to, jak se na klasickém počítači bez možnosti dotykového ovládání dají ovládat Windows 8 polohovacím zařízením – touchpadem nebo myší.

- Posunem kurzoru do horního nebo dolního pravého rohu se zobrazí postranní panel pro rychlou konfiguraci.
- Posunem kurzoru do levého horního rohu se zobrazí naposledy spuštěná aplikace prostředí Metro.
- Pokud se myší posunete níž, zobrazí se historie s miniaturami. Klepnutím se zobrazí vybraná aplikace. Uchopením a tahem můžete monitor rozdělit na dvě nesouměrné části, hlavní okno a panel. Není možné mít vedle sebe dvě aplikace s okny o stejné velikosti.
- Nastavením kurzoru do levého dolního rohu se zobrazí miniatura okna rozhraní Metro. Klepnutím na ni se přesunete do tohoto rozhraní.
- Tahem myší za horní okraj obrazovky se zobrazení rozdělí na dvě části.
- Otáčením kolečka myši při stisknutí klávese **Ctrl** se mění velikost ikon na ploše.
- Otáčením kolečka myši v prostředí Metro se posunuje pás dlaždic.
- Otáčením kolečka myši při stisknutí klávese **Ctrl** v prostředí Metro přibližuje nebo oddaluje pohled na pás dlaždic.
- Pravým tlačítkem se v prostředí Metro označí dlaždice.

Důležité klávesové zkratky

Důležité: Nejrychlejší přístup k těm nejdůležitějším funkcím Windows 8 a prostředí Metro umožňuje klávesa Win (Windows) (je na ní symbol) a její kombinace s jinými klávesami (klávesové zkratky).

Zkratky s klávesou :

- – samotný stisk této klávesy zobrazí plochu prostředí Metro.
- + **F** – nabídne prostředky pro hledání souborů.
- + **Q** – pro vyhledání běžně nainstalovaných aplikací.
- + **W** – pro hledání nastavení (nabídne nástroje pro konfiguraci).
- + **C** – otevře pravý postranní panel s nabídkou funkcí Hledat, Sdílet, Start, Zařízení a Nastavení.
- + **I** – zobrazí panel Nastavení.
- + **K** – zobrazí panel Zařízení.
- + **P** – zobrazí panel pro nastavení výstupu na druhou obrazovku, případně projektor. Zkratka + **Pg Up** přesune okno Metro na levou obrazovku, zkratka + **Pg Dn** na obrazovku pravou.
- + **H** – zobrazí panel pro sdílení.
- + **Z** – zpřístupní tlačítko pro zobrazení všech aplikací v prostředí Metro.

Další klávesové zkratky využívající klávesu jsou mnohdy společné s předchozími verzemi Windows.

- + **B** – přechod do oznamovací oblasti (Systray); tedy do pravé části hlavního panelu, kde jsou hodiny a ikony, které oznamují stav určitých programů a nastavení počítače
- + **D** – otevře klasickou Plochu Windows, jakou znají uživatelé předchozích verzí Windows.
- + **E** – Otevře okno Průzkumníka.

- + **L** – pro rychlou změnu přihlášeného uživatele.
- + **M** – minimalizace oken spuštěných aplikací na Ploše na hlavní panel.
- + **O** – zámek proti otočení displeje.
- + **R** – otevře na Ploše dialog **Spustit** pro spouštění aplikací, jak byl k dispozici v předchozích verzích.
- + **T** – přepínání oken aplikací spuštěných na Ploše.
- + **X** – otevře nabídku s příkazy pro otvírání konfiguračních nástrojů pro pokročilé uživatele.
- + **1** až **9** – spouštění aplikací na Ploše v pořadí podle ikon na hlavním panelu.
- + **+** nebo **-** – nástroj „lupa“, fungující jak na Ploše, tak v prostředí Metro. Zkratka + **Esc** lupu ukončí.
- + **.** – rozdělí obrazovku na dvě části a přesune aktuální aplikace Metra vpravo (při stisku klávesy vlevo).
- + **Enter** – aktivuje funkci Předčítání.
- + **Mezerník** – otevře nabídku pro přepnutí rozložení klávesnice (stejně tak +).
- + **Tab** – otevře levý svislý panel pro procházení historií aplikací Metra.
- + **Home** – minimalizuje z Plochy okna všech aplikací, kromě té, která je právě aktivní.
- + **Pause/Break** – otevře okno Systém poskytující informace o počítači a operačním systému.
- +   – změny velikosti a polohy oken aplikací na Ploše.

Některé další důležité klávesové zkratky ve Windows 8:

- **Ctrl** + **Tab** – přepíná zobrazení z okna prostředí Metro na seznam všech aplikací a zpět.
- **Alt** + **Tab** – přepínání aplikací spuštěných v prostředí Metro i z Plochy.

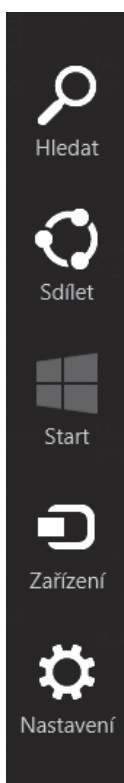
- **Alt** + **F4** – zavře okno aktivní aplikace na Ploše nebo uspí aplikaci v Metru.
- **⇧ Shift** + **Tab** – cyklické přepínání kurzoru/fokusu mezi různými aktivními prvky na obrazovce.
- **Ctrl** + **⇧ Shift** + **Esc** – otevře okno **Správce úloh**.
- **Ctrl** + **Alt** + **Delete** – klasický „trojhmat“ vedoucí k nabídce příkazů pro uzamknutí počítače, odhlášení, vypnutí, restart či spuštění správce úloh.

Pravý svislý panel

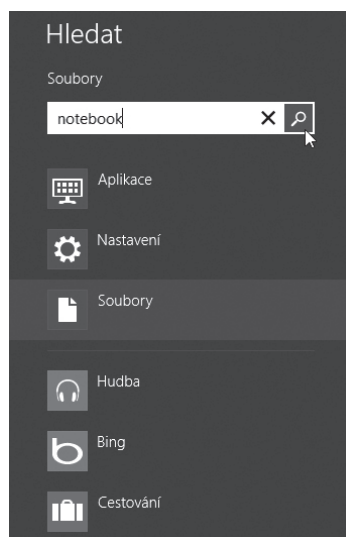
Pravý svislý panel otevřete nejsnáze tak, že kurzor polohovacího zařízení posunete k pravému hornímu okraji obrazovky. Panel nese pětici ovládacích tlačítek – **Hledání**, **Sdílení**, **Start**, **Zařízení** a **Nastavení**.

Vyhledávání

Velmi užitečným prvkem nabídky tohoto panelu je tlačítko **Hledat**, pomocí něhož otevřete stejnojmenný panel pro fulltextové vyhledávání informací v počítači. Hledat lze prakticky cokoliv. Vyhledávat lze ve všech uložených dokumentech, aplikacích i možnostech nastavení. Zobrazené výsledky vyhledávání lze filtrovat podle typu – můžete chtít zobrazit třeba jen názvy aplikací, jednotlivé prvky nastavení nebo prohledávat soubory či vybrat výsledky vyhledávání podle toho, z jakých

Pravý panel

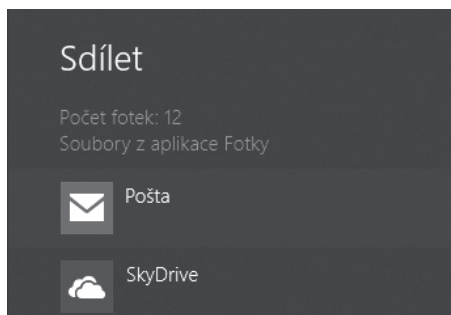
Panel Hledat

pocházejí aplikací – třeba z elektronické pošty, Internetu nebo přehrávače hudby.

Sdílení

Druhým tlačítkem na panelu je **Sdílet**. Tato možnost je funkční pouze pro aplikace určené pro nové uživatelské prostředí Metro. Pro aplikace klasického typu, spouštěné na Ploše, tento způsob sdílení nelze použít.

Pokud aplikace podporuje možnost sdílení, automaticky z právě zobrazeného obsahu vybere to podstatné a umožní to odeslat prostřednictvím elektronické pošty nebo sdílet prostřednictvím sociálních sítí. Princip je obdobný jako při sdílení na telefonech a tabletech s Androidem.

Panel Sdílet

Start

Prostřední tlačítko má název **Start** a slouží k přechodu z právě aktivní aplikace na základní obrazovku **Start** prostředí Metro. Dalším stiskem tohoto tlačítka se vrátíte do předchozí aplikace.

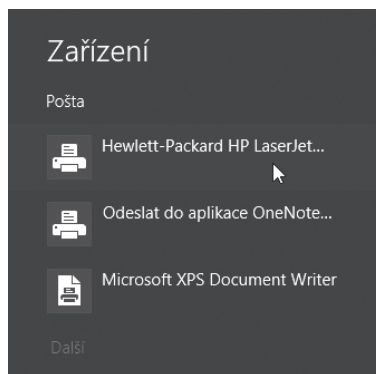
Zde je nutno zopakovat, že i Plocha se všemi okny zde spuštěných aplikací je z hlediska prostředí Metro chápána jako jediná aplikace.

Tip: Tlačítko **Start** je vlastně co do funkce zcela analogické klávese a stojí za to si tento jeho význam zapamatovat.

Zařízení

Předposlední tlačítko je nazváno **Zařízení** a týká se sdílitelných zařízení připojených k počítači (i bezdrátově) – jde hlavně o tiskárny, které počítač najde nejen připojené fyzicky, ale třeba i prostřednictvím sítě. V nabídce **Zařízení** se skrývají také možnosti nastavení druhé obrazovky nebo síťových multimediálních zařízení

Panel Zařízení

s podporou technologie U PnP (lze tak například video přehrávat touto cestou na „chytrém“ televizoru).

Nastavení

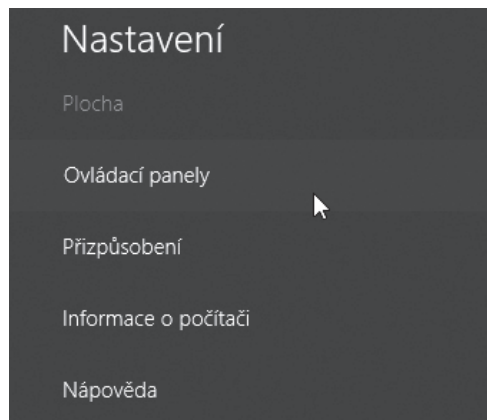
Poslední tlačítko s názvem **Nastavení** a symbolem ozubeného kolečka umožňuje změnit nastavení pro aplikace i počítač. Jsou zde do jednoho místa spojeny dvě zásadní funkce:

- Kontextové nastavení aktivní aplikace (v horní části panelu) – ovladače se liší od aplikace k aplikaci.
- Nastavení počítače jako celku (ve spodní části panelu).

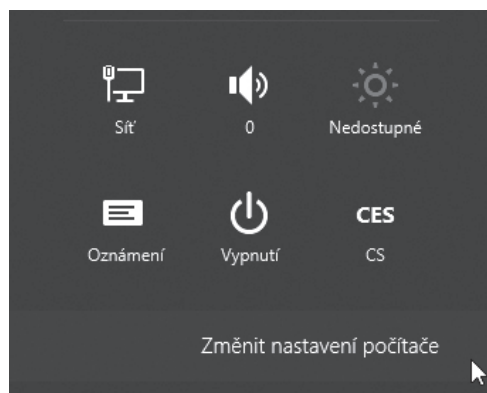
Funkce tak umožňuje přístup k nastavením, nápovědě a informacím o aplikaci, se kterou zrovna pracujete, a k běžným nastavením počítače – nastavení připojení k síti, hlasitosti, jasu, upozornění, napájení a klávesnice.

Položky v dolní části panelu jsou vždy stejné, ať už se nacházíte v systému **Windows** kdekoliv.

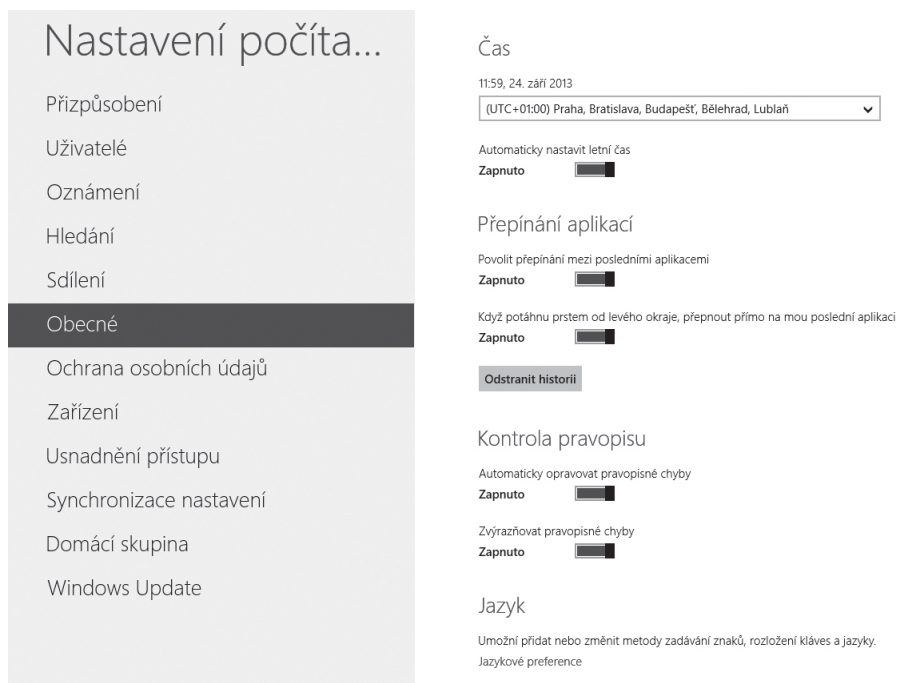
Nastavení počítače můžete také změnit, když vyberete možnost **Změnit nastavení počítače** v panelu zcela dole. Zde můžete změnit obrázek zobrazovaný na uzamčené obrazovce, spravovat upozornění a další. Tato nastavení nejsou závislá na právě otevřené aplikaci a slouží k nastavení počítače jako celku.

Horní část panelu Nastavení pro „aplikaci“ Plocha

Dolní část panelu Nastavení

Okno pro nastavení parametrů počítače

Poznámka: Z logického hlediska je prapodivné, že přístup k prostředkům pro nastavení počítače nemá vlastní dlaždici na obrazovce **Start** a přístup k nim je tak krkolomný.

Prostředí Windows na míru

V této kapitole se zaměříme na to, jak si upravit prostředí na míru z hlediska jazykového a z hlediska rozvržení klávesnice. Zkuste si představit, jak se počítače na celém světě musí přizpůsobit zvyklostem zemí, ve kterých se mají používat. Někde pro zápis reálných čísel používají desetinnou tečku, jinde čárku, jsou tu různé formáty zápisu času, kalendářního data i měny. Různé jazyky také používají různé z našeho pohledu nestandardní znaky a z toho plyne spousta způsobů rozvržení kláves na klávesnicích.

Důležité: To, co se po stisku určité klávesy doopravdy zobrazí, je věcí okamžité definice klávesnice v nastavení Windows. Nemusí to odpovídat tomu, co je napsáno na klávese.

Zdůrazněme si, že v každém časovém okamžiku máte nastaveny dvě různé věci:

- Určité jazykové prostředí (češtinu, slovenštinu, angličtinu...).
- Pro toto jazykové prostředí určité rozvržení kláves na klávesnici – například pro češtinu bývá k dispozici rozvržení kláves QWERTY, QWERTZ či tak zvané programátorské.

Okamžité nastavení lze v průběhu práce operativně měnit, podle potřeby.

Některé jazyky a příslušná rozvržení klávesnic jsou samozřejmě k dispozici hned po spuštění nově zakoupeného notebooku. Jiné si můžete sami nainstalovat a nakonfigurovat. Co se týče jazykových nastavení, pak váš počítač umožní zejména:

- Přidávat další definice jazyků mezi možnosti, které potřebujete mít operativně k dispozici.
- Zvolit jazyk, který chcete mít nejčastěji nastavený v systému Windows pro používané aplikace.
- Podle potřeby přepínat mezi jazyky, jejichž prostředí máte nainstalovaná.

V operačním systému Windows 8 můžete používat i přidávat jazyky, které byly k dispozici v systému Windows 7. Lze bez velké nadsázky konstatovat, že si lze stáhnout jazykovou podporu pro více než stovku různých jazyků.

Přidávání dalších jazykových prostředí

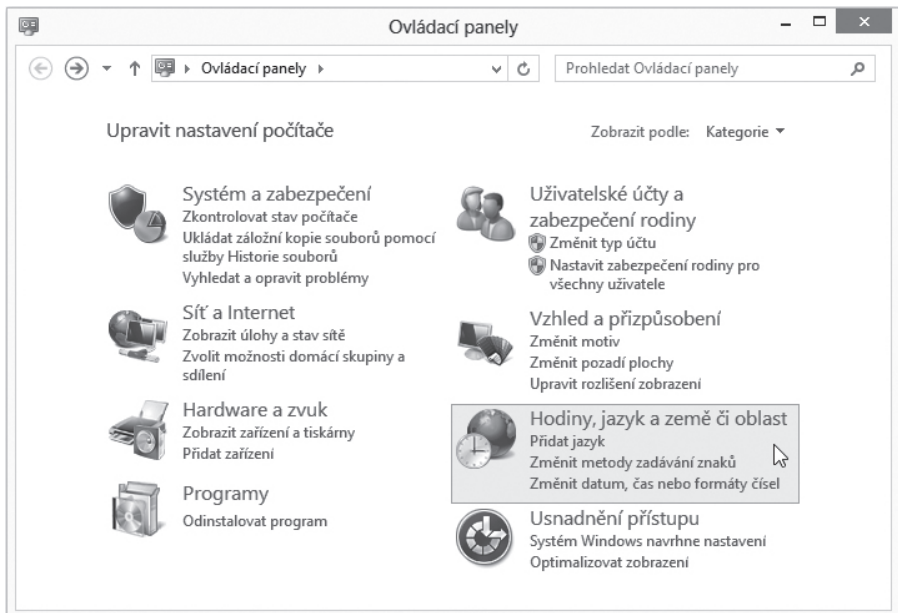
Práce s jakýmkoliv jazykem si můžeme v prostředí Windows rozdělit do tří okruhů:

- Instalace jazykové podpory dalšího jazyka.

- Instalace klávesnice nebo několika klávesnic, které daný jazyk podporují (doinstalace další klávesnice ke stávajícímu jazykovému prostředí).
- Otázka metody, jak snadno jazyky a klávesnice přepínat.

Východiskem pro práci s jazyky (nastavení jazykového prostředí) je okno **Jazyk**, které otevřete takto:

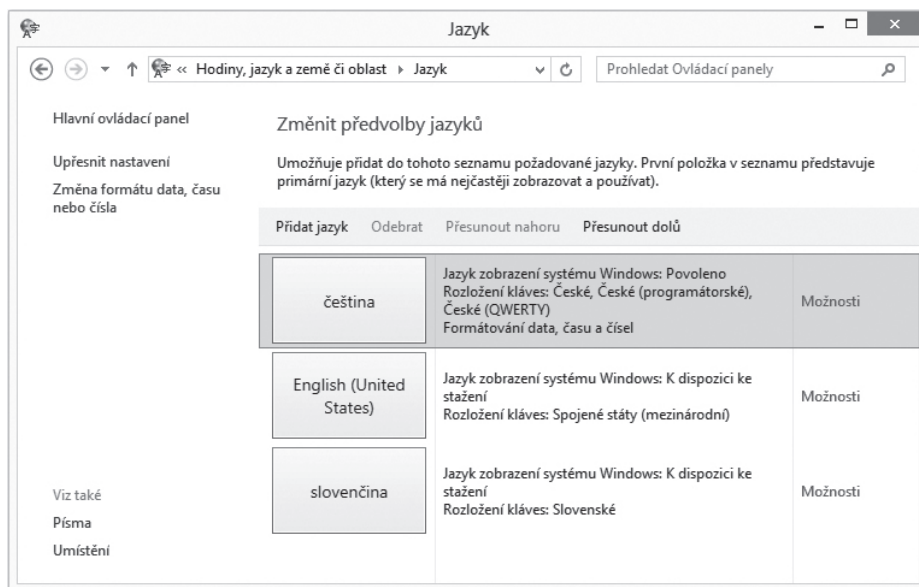
1. V okně **Metro** klepněte mimo tlačítka aplikací pravým tlačítkem myši.
2. Vpravo dole klepněte na tlačítko **Všechny aplikace**.
3. Ve skupině **Systém Windows** klepněte na položku **Ovládací panely**.
4. V otevřeném okně ovládacích panelů klepněte na položku **Hodiny, jazyk a země či oblast**.

Otevření panelu Jazyk

Kapitola 2 – Základy práce ve Windows 8

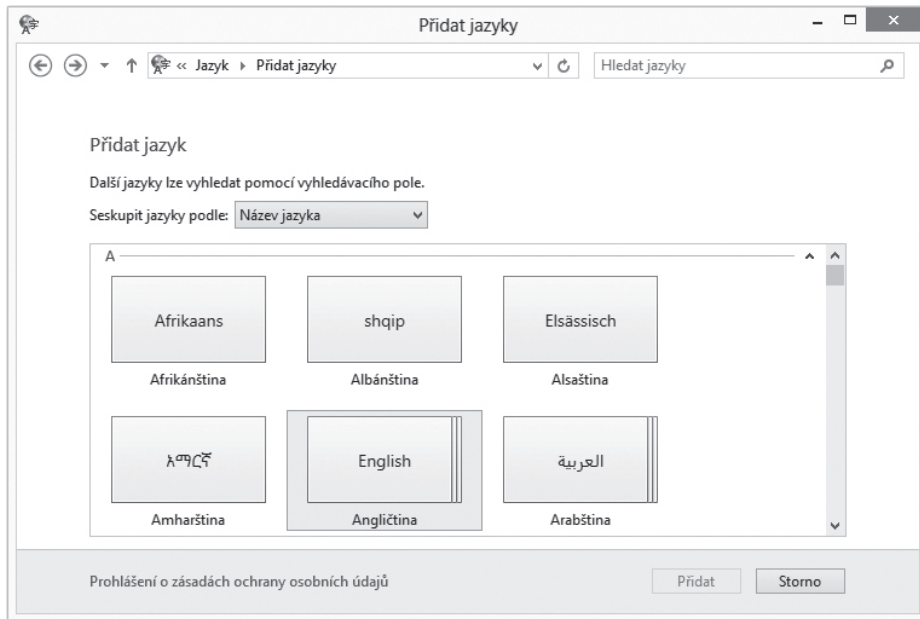
Pokud chcete zkontrolovat, jaká jazyková prostředí máte nainstalovaná, případně chcete nějaké prostředí přidat, pak v okně **Hodiny, jazyk a země či oblast** klepněte na odkaz **Jazyk**. V okně **Jazyk** uvidíte, jaká jazyková prostředí máte k dispozici.

K dispozici je čeština, slovenština a angličtina

Pokud chcete repertoár jazykových prostředí rozšířit:

1. Vlevo nad seznamem jazykových prostředí klepněte na položku **Přidat jazyk**.
2. V seznamu v okně **Přidat jazyky** vyhledejte políčko s požadovaným jazykem.
3. Pokud je políčko jednoduchý obdélník, poklepaním na něj přidáte příslušné jazykové prostředí do seznamu ve vašem počítači.
4. Jestliže má obdélník „vícelistovou“ podobu (pravé orámování je trojitě), je k dispozici několik mutací tohoto jazyka a konkrétní z nich vyberete v dalším okně **Regionální varianty**. Typická je například angličtina, zde se nabízí šestnáct regionálních variant.

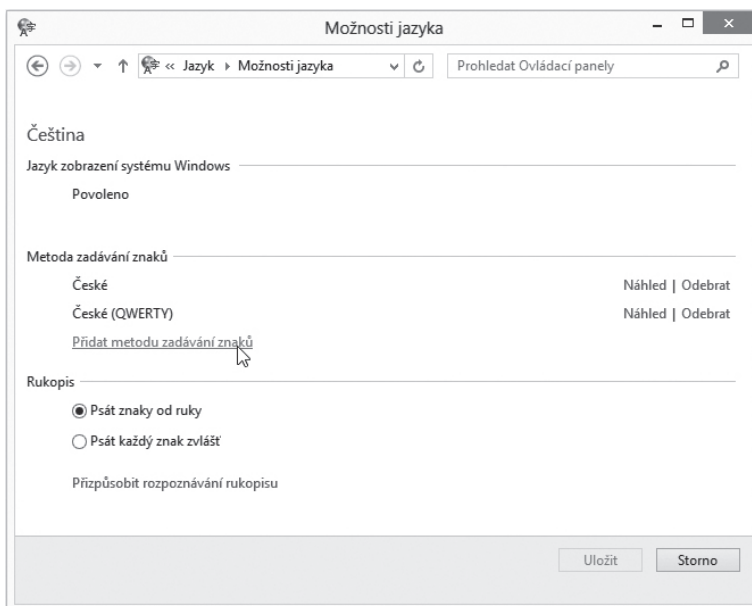
Výběr nového jazyka

Zařazení nové klávesnice

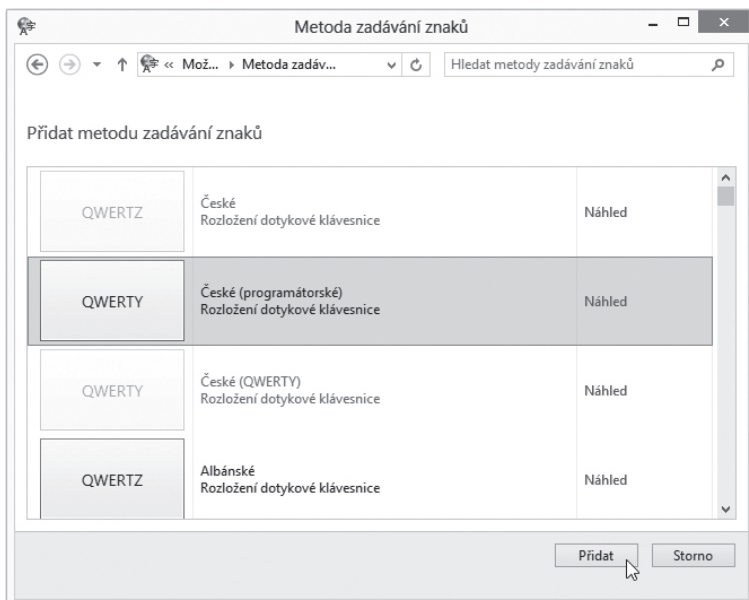
Jak již víte, ke každému jazykovému prostředí lze nastavit jedno nebo několik rozvržení klávesnice. Podívejme se na typický požadavek, kdy je třeba do českého prostředí doinstalovat českou programátorskou klávesnici.

1. Již známým postupem otevřete panel **Jazyk**.
2. Klepněte na položku **Možnosti** u jazykového prostředí **Čeština**.
3. V okně **Možnosti jazyka** vidíte v části **Metoda zadávání znaků** ta rozvržení klávesnic, která jsou již k dispozici. Jak je vidět, jde o rozvržení **České** (odpovídá psacímu stroji *Consul* s rozvržením kláves QWERTZ) a rozvržení **České (QWERTY)** – což je klávesnice obdobná, ale jsou na ní zaměněny klávesy Y a Z.
4. Klepněte na odkaz **Přidat metodu zadávání znaků**.

Kapitola 2 – Základy práce ve Windows 8

Požadavek na přidání klávesnice

Přidání další klávesnice

5. V dialogu **Metoda zadávání znaků** vyhledejte položku **České (programátorské)** a poklepáním nebo tlačítkem **Přidat** vybranou klávesnici zařadíte do seznamu instalovaných klávesnic.
6. Volbu zafixujete tlačítkem **Uložit**.

Nastavení výchozího jazyka pro zobrazení ve Windows

Pokud lze daný jazyk nastavit jako výchozí jazyk pro zobrazení ve Windows (to je jazyk, který bude v operačním systému a používaných aplikacích nejčastěji zobrazený), je u názvu jazyka v okně **Jazyk** vypsaná položka **Jazyk zobrazení systému Windows**. Toto nastavení je možné změnit.

1. Otevřete panel **Jazyk**.
2. Klepněte na položku jazyka, který chcete nastavit jako jazyk zobrazení.
3. Pomocí tlačítek **Přesunout nahoru** a **Přesunout dolů** upravte seznam jazyků tak, aby položka požadovaného jazyka byla na prvním místě shora.
4. Toto nastavení se projeví po restartu operačního systému.

Nastavení výchozí klávesnice

Pokud disponuje jazykové prostředí více klávesnicemi, bude jedna z nich vždy považována za výchozí. Chcete-li nastavit určitou klávesnici jako výchozí, postupujte takto:

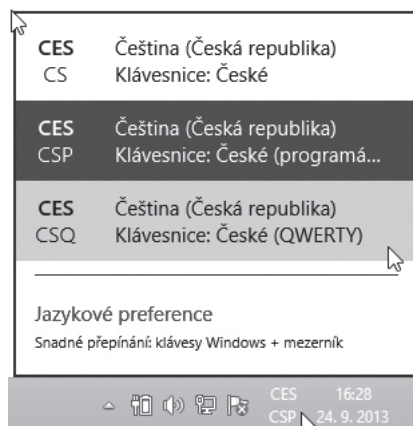
1. V panelu **Jazyk** klepněte na odkaz **Upřesnit nastavení**.
2. V následujícím okně otevřete seznam v části **Přepsat pro výchozí metodu zadávání znaků**.
3. V seznamu zvolte rozložení kláves, které chcete nastavit jako výchozí klávesnici, a stiskněte tlačítko **Uložit**.

Doporučuje se ponechat (nastavit) položku **Použít seznam jazyků (doporučeno)**.

Přepínání mezi klávesnicemi

Ke každému jazyku je přiřazena jedna klávesnice a podle potřeby lze tento počet rozšířit – například pro češtinu jsou k dispozici tři různá rozložení kláves. Mezi klávesnicemi se lze snadno přepínat; volbou určité klávesnice zároveň zvolíte i odpovídající jazyk.

Jakoukoliv z instalovaných klávesnic snadno vyberete z nabídky, kterou otevřete:

Volba pracovní klávesnice

- Klávesovou zkratkou + **Mezerník**.
- Klepnutím na indikaci klávesnice na Hlavním panelu, vpravo hned vedle ukazatele data a času.

Upravte si prostředí pro co nejsnadnější ovládání

Nastavení popisovaná v této kapitole mohou usnadnit práci s notebookem uživatelům s výrazněji slabším zrakem či nějakým zrakovým postižením.

Některá nastavení pro „usnadnění života“ můžete uvést do chodu hned při spuštění počítače, ještě než se přihlásíte. Na přihlašovací obrazovce do operačního systému (tam, co zadáváte přístupové heslo) je vlevo dole tlačítko s bublinovou nápovědou **Usnadnění přístupu**. Jeho stiskem se otevře nabídkové okénko, které dává k dispozici prostředky pro aktivaci šesti speciálních funkcí pro uživatele, kteří se nechtějí „prokousávat“ různými dialogy a okny po přihlášení do systému. Ovšem tato pomůcka je určena skutečně jen pro zapnutí a vypnutí příslušné funkce; v tomto místě nelze nastavovat její parametry.

Poznámka: Z výše uvedeného přihlašovacího okna lze rovněž předem nastavit pracovní klávesnici.

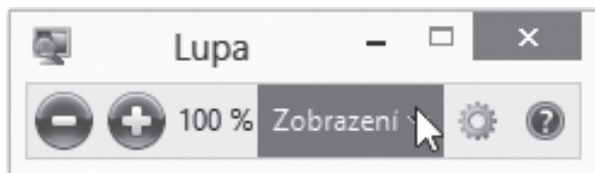
V další části si popíšeme, jak některé funkce pro snadnější ovládání pracují a jak se nastavují.

Zvětšení výřezu obrazovky pomocí lupy

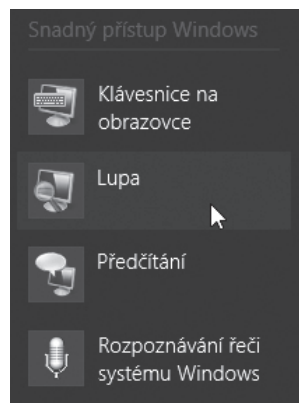
Lupa je nástroj, který dočasně zvětší měřítko zobrazení na obrazovce nebo v její části. To může být užitečné pro uživatele se slabším zrakem – umožní jim lépe posoudit text i obrázky. Lupa dává k dispozici několik způsobů zobrazení, takže lze tento nástroj používat způsobem, který uživateli nejvíce vyhovuje.

Okno Lupy otevřete takto:

1. V hlavním okně Windows 8 (**Start**) si režim zobrazení přepněte na **Všechny aplikace** (klepněte pravým tlačítkem mezi tlačítka v okně a vpravo dole pak dále klepněte na odkaz **Všechny aplikace**).
2. Pak klepněte ve skupině **Snadný přístup Windows** na tlačítko **Lupa**.
3. Nástroj Lupa se spustí v režimu zobrazení na celé obrazovce.

Okno pro nastavení nástroje Lupa

Otevření nástroje Lupa

Lupa je od této chvíle k dispozici až do chvíle, kdy její činnost explicitně ukončíte. Nejsnáze to zařídíte tak, že použijete klávesovou zkratku **Win + Esc**.

Tip: Po spuštění Lupy se na okamžik zobrazí okénko pro její nastavení. To se po chvíli změní v symbol lupy. Pokud potřebujete Lupu nastavit, okénko znovu zobrazíte klepnutím na pracovní ikonu lupy na obrazovce nebo na ikonu Lupa na Hlavním panelu.

Podle toho, jakým způsobem chcete s nástrojem Lupa pracovat, můžete využívat jeden ze tří režimů zobrazení, které zvolíte výběrem z nabídky otevřené tlačítkem **Zobrazení**.

- V zobrazení **Celá obrazovka** je měřítko zvětšení aplikováno na celou plochu obrazovky. Zvětšenou obrazovku pravděpodobně nevidíte celou najednou, ale když se po ní budete pohybovat, uvidíte vše. Jestliže máte dotykovou obrazovku, zobrazí nástroj Lupa kolem jejího okraje bílé ohraničení. Po obrazovce se můžete pohybovat tak, že se budete prstem nebo myší posouvat podél ohraničení.
- Výřez z obrazovky umožňuje zvětšit zobrazení **Čočka**. Pokud se budete v tomto zobrazení pohybovat po obrazovce, bude to vypadat, jako byste pohybovali lupou.
- Zobrazení **Ukotvené** funguje na ploše systému Windows. V tomto zobrazení je lupa ukotvená k části obrazovky. Při pohybu po obrazovce se zvětšené části obrazovky zobrazují v ukotvené oblasti a hlavní část obrazovky se nemění.

Způsob práce nástroje Lupa můžete různě modifikovat. Tak například pomocí tlačítek se symboly „plus“ a „minus“ můžete změnit měřítko zobrazení Lupy (stejný význam mají i klávesové zkratky + „plus“ a + „minus“). Další možnosti nastavení jsou pod tlačítkem s ozubeným kolem s nápovědou **Možnosti lupy**.

- Pomocí jezdce v horní části dialogu **Možnosti lupy** vyberte přírůstek při přiblížení nebo oddálení. Vybraná procentuální hodnota bude představovat hodnotu, o kterou Lupa zvětší obrazovku při stisknutí tlačítka pro přiblížení.
- Pokud chcete obrátit barvy na obrazovce, zaškrtněte políčko **Zapnout inverzi barev**. Při použití invertovaných barev může být text někdy čitelnější.
- Zaškrtnutím příslušných políček v části **Sledování** zvolte, co má nástroj Lupa zobrazovat. V závislosti na nastavení může nástroj Lupa sledovat ukazatel myši, oblasti pro zadávání nebo kurzor klávesnice.

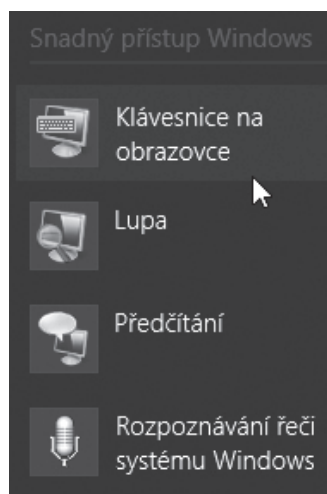
Tip: Pokud budete chtít mít Lupu vždy po ruce, můžete ji připnout na Hlavní panel.

Psaní z klávesnice na obrazovce

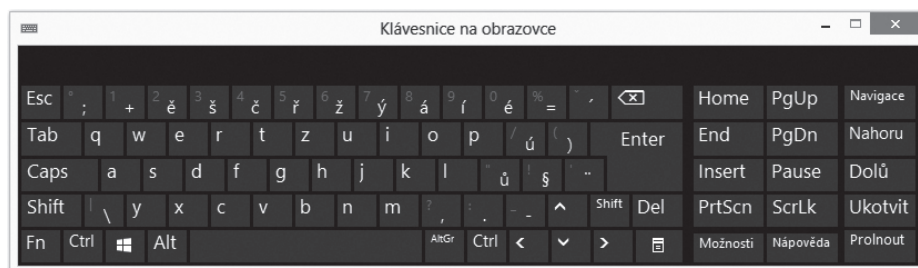
Existuje zajímavá možnost, kterou v praxi asi příliš nevyužijete, ale je dobré ji znát. Místo vkládání znaků pomocí klávesnice je možné si nechat zobrazit klávesnici na obrazovce a „tukat“ na ni myší nebo jiným polohovacím zařízením – tedy i touchpadem notebooku a podobně.

Klávesnici pro zápis z obrazovky otevřete v okně:

1. V hlavním okně Windows 8 (**Start**) si režim zobrazení přepněte na **Všechny aplikace** (klepněte pravým tlačítkem mezi tlačítka v okně a vpravo dole pak dále klepněte na odkaz **Všechny aplikace**).
2. Pak klepněte ve skupině **Snadný přístup Windows** na tlačítko **Klávesnice na obrazovce**.
3. Otevře se okno **Klávesnice na obrazovce** s kompletní a plnohodnotnou klávesnicí.

Otevření klávesnice na obrazovce

Okno klávesnice na obrazovce

Okno s klávesnicí je od této chvíle až do jeho zavření stále na monitoru. Může se na první dojem zdát, že bude překážet, ale jeho poloha se dynamicky mění a přizpůsobuje okamžité situaci tak, aby nezakrývala místo, kde právě pracujete. Okno je stále připraveno zareagovat na stisk jeho kláves klepnutím myši. Naproti tomu se na vás bude požadovat, abyste si hlídali místo, kam budou znaky z klávesnice zapisovány (toho docílíte klepnutím myši do řádku nebo pole, kam chcete zapisovat). Ale to koneckonců děláte i při zápisu z běžné klávesnice či klávesnice notebooku.

Tip: Zápis z běžné klávesnice i z klávesnice na obrazovce lze kombinovat.

Důležité: Není-li jasné, kam má být zapisovaný znak vložen, zobrazí se u stisknuté klávesy výzva **Přesuňte kurzor na místo, kam chcete zadávat text.**

Podívejme se, jak s „obrázkovou“ klávesnicí pracovat. Klávesa, která je v dané chvíli pod ukazatelem myši, se zvýrazní – je zobrazena odlišně od ostatních – a její podkladová barva je světlejší.

- Klepnutím levým tlačítkem myši se запиše znak, který je na klávese.
- Pokud klávesu podržíte stisknutou déle, uplatní se tzv. opakovací efekt jako na běžné klávesnici.
- Chcete-li napsat velké písmeno, nejdříve klepněte na klávesu **⇧ Shift**. Klávesa zůstane zvýrazněná. Pak klepněte na znak, který chcete napsat jako velké písmeno. Znak se запиše a zvýraznění klávesy **⇧ Shift** pohasne. Lze rovněž použít klávesu **⇧ Shift** z běžné klávesnice.
- Pro trvalé psaní velkých písmen lze využít klávesu CapsLock.
- Číslice zapíšete z horní řady kláves ve spojení s klávesou **⇧ Shift**. Můžete si také zapnout numerickou klávesnici. Klepnutím na tlačítko **Možnosti** se otevře dialog **Možnosti**, ve kterém zaškrtněte volbu **Zapnout numerickou klávesnici**. Pak se zpřístupní i základní operátory pro sčítání, odčítání, násobení a dělení a také klávesa **Fn**.

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.